

Ikt.sz.: FFB/19-2/2014.

FFB-3/2014. sz. ülés
(FFB-3/2014-2018. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Fenntartható fejlődés bizottságának**
2014. szeptember 17-én, szerdán, 8 óra 32 perckor
az Országgyűlés Irodaháza V. emelet 532. számú tanácstermében
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Az ülés megnyitása</i>	5
<i>A napirend elfogadása</i>	5
<i>Döntés képviselői önálló indítvány tárgysorozatba-vételéről: a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény szemléletformáló módosításáról szóló H/403. számú határozati javaslat</i>	5
<i>Heringes Anita szóbeli kiegészítése</i>	5
<i>A Földművelésügyi Minisztérium álláspontjának ismertetése</i>	6
<i>Kérdések, észrevételek</i>	7
<i>Heringes Anita reflexiói</i>	8
<i>Határozathozatal</i>	8
<i>Az ellenőrző albizottság tagjainak megválasztása, szakmai albizottságok megalakítása (tagok és tisztségviselők megválasztása), a kerekasztalok működtetésének kérdése</i>	8
<i>Az elnök előterjesztése</i>	8
<i>Hozzászólások</i>	9
<i>Határozathozatalok az albizottsági tagok megválasztásáról</i>	10
<i>A kerekasztalok működtetése kérdésének megtárgyalása</i>	12
<i>Határozathozatalok a kerekasztalok működtetésével kapcsolatban</i>	12
<i>Tájékoztatás a hazai őshonos fajták állománymegőrzésének problémáiról</i>	13
<i>Tóth Péter tájékoztatója</i>	13
<i>Hozzászólások</i>	18
<i>Tóth Péter reflexiói</i>	22
<i>Egyebek</i>	27
<i>Az ülés berekesztése</i>	27

Napirendi javaslat

1. Az ellenőrző albizottság tagjainak megválasztása, szakmai albizottságok megalakítása (tagok és tisztségviselők megválasztása), a kerekasztalok működtetésének kérdése

2. Döntés képviselői önálló indítvány tárgysorozatba-vételéről:
A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény szemléletformáló módosításáról szóló határozati javaslat (H/403. szám)
(Heringes Anita (MSZP) képviselő önálló indítványa)

3. Tájékoztatás a hazai őshonos fajták állománymegőrzésének problémáiról

4. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Sallai R. Benedek** (LMP), a bizottság elnöke

Bencsik János (Fidesz), a bizottság alelnöke
Dr. Turi-Kovács Béla (Fidesz), a bizottság alelnöke
Bartos Mónika (Fidesz)
Manninger Jenő (Fidesz)
Heringes Anita (MSZP)
Kepli Lajos (Jobbik)

Helyettesítési megbízást adott

Dankó Béla (Fidesz) Bencsik Jánosnak (Fidesz)
Simonka György (Fidesz) Bartos Mónikának (Fidesz)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

V. Németh Zsolt államtitkár (Földművelésügyi Minisztérium)
Tóth Péter elnök (Óshonos Haszonállatok Générőforrás Tanácsa)

Megjelentek

Dr. Makai Martina főosztályvezető (Földművelésügyi Minisztérium)
Halász Judit elnök (Parlagfűmentes Magyarországért Egyesület)

(Az ülés kezdetének időpontja: 8 óra 32 perc)

Az ülés megnyitása

SALLAI R. BENEDEK (LMP), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Szép jó reggelt kívánok mindenkinek! Akinek módja volt, annak pálinkás jó reggelt, akinek nem volt rá módja, annak csak szép napsütéses jó reggelt kívánok. Nagy szeretettel köszöntöm valamennyijüket. Külön tisztelettel köszöntöm V. Németh Zsoltot, a környezetügyekért felelős államtitkárt, habár most, azt hiszem, a napirendek miatt talán még az is számít, hogy az agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkári feladatok is idekapcsolódnak, hiszen a napirendek között lesz még olyan, amely hátha államtitkár úr érdeklődését felkelti.

Megállapítom a határozatképességet. Dankó Béla és Simonka György jelezte, hogy nem tud részt venni az ülésen, mindketten rendelkeztek a helyettesítésükről, amelyet ezúton bejelentek, és megállapítom újfent a határozatképességet.

A napirend elfogadása

A mai nap folyamán az eredeti napirendtől való eltérést szeretnék kérni a tisztelt bizottság tagjaitól. Az 1. napirendi pont lett volna az ellenőrző albizottság tagjainak megválasztása és szakmai albizottságok megalakítása, azok tagjainak és tisztségviselőinek megválasztása, valamint a szakmai kerekasztalok működésének kérdése. A 2. napirendi pont lett volna a döntés képviselői önálló indítvány tárgysorozatba-vételéről; a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény szemléletformáló módosításáról szóló határozati javaslat, amelyet Heringes Anita képviselőtársunk nyújtott be. Javasolom az államtitkár úr idejével való minél kevésbé visszaélés érdekében a két napirendi pont megcserélését és a hulladékos téma előre vételét, ha ez így senkinek nem sérti az érdekeit, és így fogom feltenni a napirendet szavazásra, ezzel a módosítással. A 3. pontban: tájékoztatás a hazai őshonos állatfajták állománymegőrzésének problémáiról. Ha úgy adná az Isten, hogy államtitkár úr esetleg részt tud ezen is venni, azt nagy megtiszteltetéssel fogadnánk, de gondolom, erre nem számított, ennek ellenére nagy szeretettel vesszük, ha részt tud ezen is venni. A 4. napirendi pont pedig az „egyebek”.

Egy viszonylag gyors bizottsági ülést szeretnék lefolytatni. Az őshonos állatfajtákkal foglalkozó napirendi pontot szeretnék jobban kiterjeszteni, viszont sajnos néhány bizottsági tagtársunk jelezte, hogy 10 órára el kell mennie. Kérem tehát, hogy a hozzászólásokkal, kérdések feltételével, lehetőség szerint az általános vitával ezt vegyük figyelembe.

Megkérdem a bizottság tagjait, hogy az általam most bemutatott módosított napirendet elfogadják-e. Kérem, hogy aki elfogadja, kézfeltartással jelezze. (Szavazás.) Megállapítom, hogy a bizottság egyhangúlag elfogadta. Köszönöm szépen.

Döntés képviselői önálló indítvány tárgysorozatba-vételéről: a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény szemléletformáló módosításáról szóló H/403. számú határozati javaslat

Megkérem Heringes Anita képviselőtársunkat, hogy önálló indítványát bemutatni szíveskedjen.

Heringes Anita szóbeli kiegészítése

HERINGES ANITA (MSZP): Mint gondolom, képviselőtársaim is olvasták mind módosító javaslatomat, mind az indoklását, amit problémaként már többször

fölvetettem, hogy az iskolai papírgyűjtés ellehetetlenítésének problémáját meg kell oldanunk, hiszen a nevelésben, a gyermekek környezettudatosságra való szoktatásában ez nagyon előnyös lépés. Ezért örömmel vettem, hogy a salátatörvényben önök is feloldották ezt a gordiuszi csomót, hiszen többször láthattuk többszöri felszólalásukban, hogy több államtitkár és miniszter teljesen más véleményen volt ebben a kérdésben; van, aki szerint ez nem volt probléma; van, aki szerint ez tönkretette volna a hulladékgazdálkodás rendszerét; van, aki szerint pedig rongyot és elemet kellene inkább gyűjteni ahelyett, hogy papírt gyűjtenének a gyermekek.

Nagyon remélem, hogy támogatni tudják ezt a módosítást, mert azt gondolom, az önök számára, a többségi frakció számára is elfogadható, hiszen a salátatörvénybe bekerült ez a módosítás.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő asszony. Megkérdezem V. Németh Zsolt államtitkár urat, a szakmai véleményét most kívánja-e kifejtetni.

A Földművelésügyi Minisztérium álláspontjának ismertetése

V. NÉMETH ZSOLT államtitkár (Földművelésügyi Minisztérium): Köszönöm szépen. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Ez az országgyűlési határozati javaslat, úgy véljük, okafogyott, hiszen a kormány benyújtotta a kérdés rendezését megcélzó törvénymódosítást. Azonban hadd térjek most ki legalább a szakbizottság előtt azokra a motivációkra, amelyet akár miniszter úr vagy Illés államtitkár úr, elődöm mondott, hiszen ezek az egymásnak látszólag ellentmondó megnyilatkozások akár igazak is lehetnek, összhangban is lehetnek egymással. Hiszen egy több mint tíz éve meglévő törvényi szabályozást pontosítunk most, ugyanis tíz éve kell hulladékgazdálkodási engedély a gyűjtéshez. Ez így van, mióta a törvény hatályba lépett, és lám, mekkora probléma van abból, ha valaki törvényt olvas! Ugyanis a tíz esztendő alatt sem az elmúlt években, sem régebben nem volt példa arra, hogy megakadályozták volna bármely iskolás gyereknek, iskolának a gyűjtést, és most sem lett volna ez szándékunkban.

Ami változás lehet, az nem feltétlenül a törvényi környezetben van, hanem attól, hogy a jövő év január 1-jétől kötelező módon, egyre kiterjedtebb mértékben a háztól való szelektív gyűjtés valósul meg, tehát elfogyhat az a hulladék, értékes papír is, amire az iskolai hulladékgyűjtés irányult. Valóban igaz az egyébként, hogy amit a gyerekek összegyűjtenek, az hiányzik egy közszolgáltatónál, és ennyivel csökkenti az ő bevételeit, következésképpen azt a díjat is, amelyet, mivel nonprofit szolgáltatókról lesz szó, ki kell fizetnie a lakosságnak, a szolgáltatást igénybe vevőknek.

Nagyon fontos viszont ez a terület, ahogy képviselő asszony is többször megjegyezte, a környezettudatosság erősítése kapcsán, ezért kereste Illés államtitkár úr is azokat a lehetőségeket, amelyek éppúgy akár jövedelemhez is juttatják – ami egy külön probléma, valljuk be – az iskolákat a kirándulásokhoz és más közösségi programokhoz, és amúgy hasznos a környezettudatos nevelés szempontjából is. Tehát egyfelől igaz az, hogy nem volt probléma, senkit nem tiltottak el ettől, másfelől valóban számolunk ezzel, hogy csökkenti a hulladékgazdálkodók – most már nonprofit szolgáltatók – bevételeit. A harmadik eleme pedig az, hogy ha ezt jól végezzük a következő évektől, akkor megvan az esélye és veszélye – kinek-kinek álláspontja szerint –, hogy nem lesz mit gyűjteni. Ugyanis a fontos beosztásban levő apukák nem fogják tudni elvinni a papírt a gyerekeknek, mert valljuk be, ez így működött, nem a házról házra járó, Népszabadságot, Magyar Nemzetet gyűjtő gyerekek bírták produkálni itt a nagy mennyiséget. És végre megvalósul az, hogy

kényelmesen és minden irányelvnek, jogszabálynak megfelelő módon vagy ott rögzített visszagyűjtési rátákat is segítve megvalósulhasson ez a gyűjtés.

Én értem azt a görcsös igyekezetet, hogy megpróbálják a kormányt ilyen agresszív színben feltüntetni, amelyik kicsavarja a hamvas arcú iskolás gyerek kezéből az újságkötegeket, nincs erről szó, tehát szándékunkban áll ezt a tevékenységet segíteni, de ezeket az ismereteket meg kellett hogy osszam önökkel. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen, államtitkár úr. Bocsássanak meg, még most tanulgom a protokollt, erre való tekintettel most nagy szeretettel köszöntöm dr. Makai Martina főosztályvezetőt is.

Államtitkár úr, kívánja, hogy a munkatársa bármiben kiegészítést tegyen, véleményt formáljon?

V. NÉMETH ZSOLT államtitkár (Földművelésügyi Minisztérium): Nincsen kiegészítés.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megnyitom a téma általános vitáját. Kérem képviselőtársaimat, hogy kérdések feltevésével, illetve véleményekkel segítsék a döntést.

Bencsik János alelnök úr!

Kérdések, észrevételek

BENCSIK JÁNOS alelnök (Fidesz): Tisztelt Elnök Úr! Államtitkár Úr! Kedves Képviselő Asszony! Az a meggyőződésünk, hogy a T/1271. számú törvénytervezettel, amelynek az általános vitáját a tegnapi napon az Országgyűlés lefolytatta, és várhatóan a jövő héten, szerdán döntést is fogunk ebben a kérdésben hozni, orvosolja azt a problémát, amelyet felvetett az indítványában, tehát a mi részünkről a tárgysorozatba-vételt nem támogatjuk. Jogos volt a felvetése, mi is, a fenntarthatósági munkacsoport is jelezte ezt több alkalommal a tárca irányába is, hogy orvosoljuk ezt a kérdést megnyugtató módon; ez most megtörténik.

És még egy olyan érdemi változás van a törvénytervezetben, amely hál' istennek sokaknak elkerülte eddig a figyelmét – érdemes róla egy mondat erejéig megemlékezni –, a házi komposztálás és a lakosok által közösen végzett közösségi komposztálás hulladékgazdálkodási engedélykötelezettség alóli mentesítése. Tehát nem volt egy életszerű szabályozási rész a törvényben, hiszen éppen abba az irányba igyekszünk elmozdítani a lakossági hulladékgazdálkodást, hogy a szerves hulladék, zöldhulladék, alapvetően ugye a zöldhulladék komposztálásra kerüljön, és ne égessék el a keletkező zöldhulladékot. De az új szabályozás szerint ez is hulladékgazdálkodási engedélykötelezettség alá esett volna, így ez is pozitív átváltozáson ment keresztül. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. További vélemények az előterjesztéssel kapcsolatban? *(Nincs jelzés.)* Amennyiben nincs, akkor, ha megengedik, az előterjesztő előtt még két gondolatot mondanék.

Én alapvetően támogatandónak ítélem az irányt. Összességében azt nagyon szeretném elmondani a szakbizottság előtt, hogy hosszú távon a hulladékgazdálkodás problémáját nem az ilyen jellegű gyűjtési szemléletformák fogják megoldani, hanem azok a szabályozási hátterek, amelyek a hulladékok keletkezésének a megakadályozását elősegítik. Tehát mind a magyar kormánynak, mind pedig a parlamentnek jogszabályalkotás terén nyilvánvalóan azokat a jogszabályi tervezeteket

kellene leginkább előtérbe állítania véleményem szerint, amelyek a hulladékkeletkezés csökkentését szolgálják, és jelentős mértékben ahhoz járulnak hozzá, hogy minél kevesebb háztartási és kommunális hulladék keletkezessen. Az lenne jó, ha a környezeti nevelés és szemléletformálás elsődleges iránya is az lenne, hogy a gyermekeket leginkább a fogyasztói társadalomból olyan irányba toljuk el szemléletileg, ami lehetőség szerint gátolja azt, hogy felesleges hulladékot, termékeket és selejt termékeket akarjanak vásárolni. Tehát azt gondolom, hogy a szemléletformálásnak ez lenne egy hosszú távú iránya, és abban bízom, hogy a magyar kormányzat a kormányzati tevékenysége során ezt fogja elsődlegesen szem előtt tartani.

Köszönöm szépen, és akkor az előterjesztőnek adok lehetőséget.

Heringes Anita reflexiói

HERINGES ANITA (MSZP): Még egyszer megköszönöm ilyen szempontból azt, hogy észrevették ezt az apró problémát, és orvosolták, hiszen nagyon-nagyon sok iskola félt attól, hogy szeptember 1-jével vagy január 1-jével ez a probléma fennáll. Több cikket is olvashattunk a kérdésben, ezért azt gondolom, hogy nagyvonalú volt ez a lépés, még akkor is, hogyha most nem támogatják ezt a módosításomat.

Nagyon remélem, hogy a többi felvetett problémára is hasonlóan módosítások születnek majd a hulladéktörvényben, hogy végre egy fenntartható hulladékgazdálkodás legyen, nem pedig ezen a szinten, ami most van. Az önkormányzati választások előtt azt gondolom, hogy ez nagyon szép lépés lenne a kormányzat részéről. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Államtitkár úr, még valamit kíván-e erre reagálni? *(V. Németh Zsolt jelzi, hogy nem kíván reagálni.)* Nem. Köszönöm szépen. Akkor az általános vitáját ennek az előterjesztésnek lezárom.

Határozathozatal

Megkérdezem a bizottság tagjait, hogy ki az, aki a határozat elfogadására irányuló kezdeményezést támogatja. Kérem, emelje fel a kezét, aki támogatja! *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy 3 igen szavazat. Kérem, a helyettesítések figyelembevételével, hogy aki nem támogatja a határozati javaslatot, az emelje fel a kezét! Aki nem támogatja az elfogadását? *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy 1 nem szavazat. Kérem, hogy aki tartózkodik, emelje fel a kezét! *(Szavazás.)* 5 tartózkodás. A bizottság tehát nem vette tárgysorozatba az indítványt.

Köszönöm szépen a bizottság munkáját, és köszönöm szépen a képviselő asszonynak, hogy felhívta a bizottság figyelmét erre a problémára.

Államtitkár úrnak pedig köszönöm szépen a jelenlétet, és ismét mondom, hogy ha tud körünkben maradni, szívesen és örömmel vesszük. *(V. Németh Zsolt jelzi, hogy mennie kell.)* Köszönjük szépen.

Az ellenőrző albizottság tagjainak megválasztása, szakmai albizottságok megalakítása (tagok és tisztségviselők megválasztása), a kerekasztalok működtetésének kérdése

Az elnök előterjesztése

Ezzel át is térnék a második napirendi pontra, aminél mindenképpen szükséges, hogy teljes szavazatképességgel tudjunk döntést hozni: az albizottság tagjainak megválasztása és a szakmai albizottságok megalakítása, azok tagjainak és tisztségviselőinek a megválasztása, majd pedig a kerekasztalok működésének kérdése.

Azt hiszem, hogy ez a probléma gyakorlatilag már a korábbi egyeztetések, informális és formális találkozók során is bemutatásra került.

Gyakorlatilag az ellenőrző albizottság vezetője Kepli képviselőtársunk személyében megválasztásra került a korábbi bizottsági ülésen, és amennyiben a bizottság el fogja fogadni azt a javaslatomat, hogy 3 fős legyen a bizottság, és 2 tagot válasszunk az ellenőrző albizottság elnöke mellé, akkor ide 2 tag megválasztására, illetve 2 szakmai albizottság létrehozására tennék javaslatot, amennyiben ez szintén a bizottság bizalmát és támogatását fogja élvezni.

Az egyik szakmai albizottság teljes mértékben a természeti erőforrások fenntartható használatával foglalkozó albizottság lehetne. Ide javasoltam betenni a természetvédelmi témákat, az esetleges vidékfejlesztési témákat, agrártémákat, a nemzeti parkokkal kapcsolatos kérdéseket, illetve a környezeti neveléssel, fenntarthatóságra neveléssel kapcsolatos szakmai kérdéseket; nyilvánvalóan a név pontosítható, ha valakinek esetleg nem szimpatikus vagy hosszúnak tartja. A másik szintén egy akár egyszerűsíthető név: egy környezetbiztonsági, környezetegészségügyi és környezetvédelmi albizottság lenne, amihez a klasszikusabb környezetvédelmi témákat javasoltam betenni, mint a hulladékgazdálkodás, energetika, általános környezetbiztonsági kérdések, a kémiai biztonság és levegőtisztaság-védelem, talajvédelem, vízvédelemmel kapcsolatos kérdések. Az egészségbiztonság köréből esetleg ebbe az albizottságba tartozhatna még bármilyen, az allergiával, autoimmun betegségekkel vagy bármi olyasmivel kapcsolatos környezetegészségügyi kérdés is, amely esetlegesen a kompetenciájába tartozhatna.

Megkérdezem a bizottság tagjait, hogy van-e esetleg ellentétes javaslat, más vélemény ezekkel kapcsolatban. *(Jelzésre:)* Heringes Anita képviselő asszony!

Hozzászólások

HERINGES ANITA (MSZP): Egy olyan kérdésem, illetve felvetésem lenne, hogy az ellenőrző albizottság létszámát nem lehetne-e emelni, mert azt gondolom, hogy semmi nem akadályoz meg minket abban, hogy 5 főre emeljük akár, hogy amely képviselők dolgozni kívánnak ebben a bizottságban, azok tehessék meg. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen az indítványt. Bencsik János alelnök úr!

BENCSIK JÁNOS alelnök (Fidesz): Méltányolandó képviselő asszonynak az álláspontja. Ebben az esetben természetesen a kormánypárti többségnek kell biztosítania az albizottságban a többséget, és ez többletfeladat-vállalást jelent, ugyanakkor az ellenzéki képviselők számára, ha igény van az ellenőrző albizottságban való munkavégzésre, akkor természetesen ezt biztosítanunk kell.

Ha javaslatot is lehet tenni, ugye az előzetes egyeztetések alapján egyetértünk Kepli Lajos albizottsági elnöki megbízatásával továbbra is, és javasoljuk Varga Gábor, továbbá Manninger Jenő képviselő urakat, illetve hogy Heringes Anita képviselő asszony is szerepet tudjon vállalni, így saját magam is szívesen társulok az albizottság munkájához, és akkor ebben az esetben tudjuk biztosítani a kormánypárti többséget is és az ellenőrzési feladatokban való részvételét az ellenzéknek.

A környezetvédelmi albizottság – így rövidítve – elnöki feladataira Manninger Jenő képviselőtársunkat javasoljuk, tagként pedig Bartos Mónika képviselő asszonyt.

A természetvédelmi albizottságba pedig Varga Gábor képviselőtársunkat albizottsági elnöknek, és oda személy szerint magam is betársulok az albizottság munkájába.

Amennyiben szükséges további személyeket is jelölnünk, illetve a jelen nem lévő képviselőtársaink is szeretnének bekapcsolódni valamelyik albizottság munkájába, természetesen erre lesz majd lehetőség, külön bizottsági döntés alapján.

ELNÖK: Köszönöm szépen, alelnök úr. Megkérdezem a bizottság tagjait, hogy így az ötfős albizottság, illetve a kétszer háromfős szakmai albizottság felállításával egyetért-e, illetve van-e ettől eltérő vélemény. *(Nincs jelentkező.)* Megállapítom, hogy eltérő vélemény nincs.

Ebben az esetben azt feltételezem, miután két-két név hangzott el a két szakmai albizottság esetében az alelnök úr részéről, egy-egy ellenzéki hely a szakmai albizottságokban lehetséges. Keppli képviselő urat, illetve Heringes Anita képviselő asszonyt megkérdezem, mi az álláspontjuk ezzel kapcsolatban, és én alkalmazkodni fogok.

KEPLI LAJOS (Jobbik): Én úgy gondolom, hogy az ellenőrző albizottság vezetése éppen elég feladatot fog nekem adni, úgyhogy köszönöm szépen, de nem kívánok a többi albizottság munkájában részt venni.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Heringes képviselő asszonyt kérdezem, melyik a szimpatikusabb számára a szakmai albizottságok közül.

HERINGES ANITA (MSZP): A környezetvédelmiben nagyon szívesen részt veszek.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Akkor, ha nem illetlenség részemről, én az általános természetvédelmi feladatokkal foglalkozó albizottságban tagként szintén részt veszek. Elnézést kérek mindenkitől, amikor elmondtam a természetvédelmi témájú albizottságnak a témakörét, éppen a vadgazdálkodást kifejejtettem *(Derűtség.)*, holott az elnök személye minden bizonnyal ebben mutat legnagyobb szakmai kompetenciát, ez minden bizonnyal nem lehetett mellékes a jelöléskor. Úgyhogy elnézést, hogy a vadgazdálkodást nem említettem meg. *(Bencsik János: És természetesen az erdőgazdálkodás is.)* Igen, és nyilván az erdőgazdálkodás is éppúgy hozzátartozik a mezőgazdasági területekhez.

Egy kis segítséget kérek, hogy a személyi szavazások esetében milyen hivatalos előírás van a házszabályban. Simán, nyilvános szavazással lehetséges a személyi döntés? *(Hatvani Szabolcs: Természetesen.)* Itt azt a tanácsot kapom, hogy igen, ennek nincs akadálya, hogy nyilvános szavazás legyen a személyekről.

Határozathozatalok az albizottsági tagok megválasztásáról

Elsőként felteszem azt a határozati kérdést a bizottságnak, egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottságának ellenőrző albizottsága 5 fővel kezdje meg működését, illetve egyetért-e azzal, hogy két szakmai albizottságot hozzon létre 3-3 fővel, melyek közül az egyik a természeti erőforrások fenntartható használatáért fog felelni, a másik pedig a környezetbiztonsági, környezet-egészségügyi és környezetvédelmi feladatokért.

Megkérdezem a bizottság tagjait, feltehetem-e ezt így szavazásra. *(Nincs ellenvetés.)* Ellenvélemény nincs.

Ebben az esetben kérem, aki egyetért ezzel az albizottsági struktúrával, emelje fel a kezét. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy a bizottság egyhangúlag elfogadta ezt az albizottsági struktúrát.

Az ellenőrző albizottsággal kezdem, ahová korábban Kepli Lajos képviselőtársunk vezetőként megválasztásra került. Négy tagra érkezett javaslat: Varga Gábor, Manninger Jenő, Heringes Anita képviselőtársainkra és Bencsik János alelnök úrra. Megkérdezem, van-e ettől eltérő javaslat. *(Nincs ilyen jelzés.)* Megállapítom, hogy eltérő javaslat nincs.

Megkérdezem, feltehetem-e egyben szavazásra. *(Nincs ellenvetés.)* Megállapítom, hogy ellenvélemény nincs.

Ezért kérem, emelje fel a kezét az a bizottsági tag, aki ennek a négy személynek az ellenőrző albizottságban való részvételével egyetért. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy a bizottság ezzel egyhangúlag egyetértett. Köszönöm szépen.

A környezetvédelemmel, környezet-egészségüggyel és környezetbiztonsággal – a megnevezés sorrendje majd kialakul, hogy mi is lesz a hivatalos neve – foglalkozó szakmai albizottság vezetésére Manninger Jenő képviselőtársunkra érkezett javaslat. Megkérdezem, van-e ettől eltérő javaslat. *(Nincs ilyen jelzés.)* Megállapítom, hogy eltérő javaslat nincs.

Kérem, aki egyetért azzal, hogy a szakmai albizottságot Manninger képviselőtársunk vezesse, emelje fel a kezét. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy ezzel a bizottság egyhangúlag egyetértett. Köszönöm szépen.

A tagokra két javaslatot kaptunk Bartos Mónika képviselő asszony, illetve Heringes Anita képviselő asszony személyében. Ezúton is kifejezem örömet, hogy a női részvétel ebben az albizottságban meghaladja a parlamenti reprezentatív hátteret. *(Derűltség.)* Ez egy konstruktív bizottsági hozzáállás, és illik a bizottság nevéhez ennek a szempontnak a megvalósítása.

Kérdezem, eltérő személyi javaslat van-e. *(Nincs ilyen jelzés.)* Megállapítom, hogy eltérő javaslat nincs.

Kérem, hogy azok a bizottsági tagok, akik egyetértenek két képviselőtársunk megválasztásával, emeljék föl a kezüket. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy a bizottság ezzel is egyhangúlag egyetértett. Köszönöm szépen.

S végül a természetvédelmi feladatokért felelős, illetve a természeti erőforrások fenntartható használatával foglalkozó szakmai albizottság ügyében Varga Gábor képviselőtársunkra érkezett vezetői javaslat. Megkérdezem, eltérő javaslat van-e. *(Nincs ilyen jelzés.)* Megállapítom, hogy nincs.

Kérem, aki Varga Gábor megbízásával a szakmai albizottság vezetésére egyetért, emelje fel a kezét. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy ez ismét egyhangú döntés. Nagyon szépen köszönöm.

Két tagra érkezett javaslat: Bencsik János alelnök úrra, illetve szerény személyemre az albizottság szakmai tagjaként. Megkérdezem, van-e ettől eltérő javaslat. *(Nincs ilyen jelzés.)* Megállapítom, hogy nincs.

Kérem, hogy aki alelnök úr, illetve személyem albizottságban tagként való részvételével egyetért, emelje fel a kezét. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy a bizottság egyhangúlag egyetértett ezzel.

Nagyon szépen köszönöm a bizottságnak a konstruktív hozzáállást ehhez a kérdéshez. Megállapítom a két szakmai albizottság létrehozását a korábban ismertetett tagokkal. Az ellenőrző albizottságnak és a szakmai albizottságoknak jó munkát kívánok. Bízom benne, hogy a jövőben az albizottságok aktivitása valamilyen mértékben mentesíteni fogja a Fenntartható fejlődés bizottsága roppant leterheltségét az ülésezésben. Nagyon szépen köszönöm a bizottsági tagoknak.

Áttérünk a 3. napirendi pontra... *(Jelzésre:)* Elnézést kérek – köszönöm, titkár úr –, a kerekasztalok működésére még vissza kell térnem; elnézést kérek a figyelmetlenségemért.

A kerekasztalok működtetése kérdésének megtárgyalása

Korábbi egyeztetések alapján arról kaptam tájékoztatást, hogy az Országgyűlés eddigi munkájában, illetve a korábbi szakbizottság két kerekasztal működésében vett részt, illetve kezdeményezte azok működését. Az egyik a genetikailag manipulált organizmusokkal, élő szervezetekkel kapcsolatos, tehát a GMO-kerekasztal néven volt ismert, a másik pedig a parlamenti fűvel foglalkozó környezet-egészségügyi kerekasztal. E kettő tevékenységének a folytatására érkezett javaslat.

Megkérdezem képviselőtársaimat, a bizottság tagjait, mi a véleményük ezzel kapcsolatban, illetve támogatják-e ezeknek a kerekasztaloknak a további működését, ezek megerősítését. Bencsik János alelnök úr?

BENCSIK JÁNOS alelnök (Fidesz): Elnök úr, én egy korábban, 2011-ben már létrehozott kerekasztal további működésére tennék javaslatot az elhangzottakon kívül, amely kerekasztal valami oknál fogva működésében akadályoztatva volt: ez pedig a fenntarthatóságra nevelési kerekasztal. Mindenképpen javaslom, hogy ezt vegye fontolóra a tisztelt bizottság.

Maximálisan támogatjuk a létrehozását, és én javaslom Bartos Mónika képviselő asszonyt fölkérni, felhatalmazni arra, hogy szervezze újra a fenntarthatóságra nevelési kerekasztalt is. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen a javaslatot. A magam részéről messzemenőig merem támogatni, és nagyon örülök a kezdeményezésnek.

Megkérdezem, van-e a kerekasztalok létrehozásával, illetve további működtetésével kapcsolatban más vélemény. *(Nincs ilyen jelzés.)*

Megkérdezem, hogy a bizottsági tagokon kívül esetleg a jelenlévők közül kíván-e bárki szólni. *(Nincs jelzés.)* Ezt meg kell szavaztatnom a bizottsággal.

Határozathozatalok a kerekasztalok működtetésével kapcsolatban

Megállapítom, hogy ebben az esetben három kerekasztal működésének a szervezésével, lebonyolításával és részvételével kapcsolatban érkezett javaslat: ez a parlamenti fű, a GMO, illetve a fenntarthatóságra való nevelés.

Megkérdezem a bizottság tagjait, támogatják-e azt, hogy az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottsága ezen kerekasztalok működésének folytatását elősegítse, ezeknek a működésében részt vegyen; és ezt követően akkor a személyi kérdésekre is vissza fogunk térni.

Tehát az első kérdésem az, hogy támogatja-e a bizottság azt, hogy ezeknek a kerekasztaloknak a működését lehetőségeinkhez mérten támogassuk és részvételünkkel segítsük. Kérem, hogy aki támogatja ezt az előterjesztést, kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Örömmel állapítom meg, hogy ez is egyhangú, bizonyítván a Fenntartható fejlődés bizottsága roppant konstruktív hangulatát, ezt köszönöm a bizottság tagjainak.

Megállapítom azt a döntést, hogy három szakmai kerekasztalban kíván részt venni a Fenntartható fejlődés bizottsága. Megkérdezem, miután segítséget kérek, ezekben az esetekben én úgy tudom, hogy a képviselők ezekben a kérdésekben tanácskozási joggal mindig részt vehetnek. A hivatalos gyakorlat talán az, hogy hivatalosan delegálunk a kerekasztalok működéséhez személyt, tehát megkérdezem ez irányú javaslatot, véleményt.

BENCSIK JÁNOS alelnök (Fidesz): Itt azt javasolnám, elnök úr, hogy most döntöttünk a kerekasztalok újraindulásáról, kérjük fel a titkár urat és kérjük fel a képviselőcsoportjaink mellett tevékenykedő szakértőket, munkatársakat, hogy

legyenek szívesek készíteni egy rövid előterjesztést kerekasztalonként feladatleírással, és a következő bizottsági ülésen döntsünk a bizottság által delegált személyeknek a kérdéséről.

ELNÖK: Köszönöm szépen a javaslatot, a magam részéről tudom ezt támogatni.

A körünkben van dr. Halász Judit, aki fáradhatatlan érdemeket szerzett a parlagra-kerekasztal működésének korábbi szervezésében és tevékenységében, és ilyen szempontból azt gondolom, hogy részben az ő személyének bevonása ebbe indokolt lehet. A GMO esetében Darvas Bélával folytattam már személyes egyeztetést elnökként, meglátogatott, és ő is kérte, hogy a Mezőgazdasági bizottsággal közösen lehetőség szerint, a bizottság vegyen ebben részt. Tehát ha az úgy megfelel, akkor vele is folytatok személyes egyeztetést; illetve amennyiben Bartos Mónika megteszi azt, hogy a koordinációban és szervezésben felvállalja a fenntarthatóságra való nevelés kerekasztalnak az előmozdítását, akkor a következő bizottsági ülésen tudnánk a további személyi kérdésekben döntést hozni – ha ez így mindenkinek megfelel.

Kérdezem, hogy ettől eltérő javaslat van-e. *(Nincs jelzés.)* Megállapítom, hogy eltérő javaslat nincs. *(Dr. Turi-Kovács Béla felé fordulva: Aelnök úr? – Dr. Turi-Kovács Béla jelzi, hogy nincs.)* Megkérdezem, hogy a tisztelt bizottság támogatja-e Bencsik János úr szóbeli előterjesztését, javaslatát, hogy a következő bizottsági ülésen térjünk vissza a személyi kérdésekre, illetve a megemlített két korábbi koordinátor szerepet betöltő személlyel személyesen egyeztessenek. A képviselőcsoportok is egyeztetnek a szakmai delegációról, illetve Bartos Mónika felvállalja az új, illetve az újjászülető kerekasztal koordinációjával kapcsolatos szervezési feladatokat.

Kérem, hogy aki egyetért ezzel a javaslattal, az kézfelemeléssel jelezze! *(Szavazás.)* Teljesen egyhangú – mintha a parlamentben lennénk. *(Derültség.)*

Nagyon köszönöm a bizottság tagjainak, akkor most már tényleg lezárhatom ezt a napirendi pontot.

Tájékoztatás a hazai őshonos fajták állománymegőrzésének problémáiról

Nagy szeretettel köszöntöm Tóth Péter barátunkat, az Őshonos Haszonállatok Générőforrás Tanácsának vezetőjét, koordinátorát; nagy tisztelettel köszöntöm újfent itt a teremben.

Kérem, az előterjesztésnek megfelelően a bizottság értsen azzal egyet, hogy Tóth Péter úr előzetesen felvázolja az ügyben szükséges jelenlegi ismereteket, és tájékoztasson bennünket ebben a kérdéskörben arról, hogy mi az, amit tudnunk kell ahhoz, hogy a későbbi parlamenti munkánkat elősegítsék az információk, illetve a bizottság hozzáállását ehhez a kérdéshez meg tudjuk állapítani.

Megkérdezem, hogy egyetértenek-e azzal, hogy maximum fél óra időkeretben Tóth Péter úrnak adjam meg a szót. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy ellenvélemény nincs, akkor Tóth Péter urat kérem fel erre. Kérem, foglaljon körünkben helyet. Köszönöm szépen.

Tóth Péter tájékoztatója

TÓTH PÉTER elnök (Őshonos Haszonállatok Générőforrás Tanácsa): Köszönöm szépen a lehetőséget, hogy jelen lehetek, ez nagy megtiszteltetés mind az általam végzett tevékenységnek, mind azoknak a tenyésztőknek, akik ebben benne vannak. A hivatalos titulusunk egyébként az Őshonos Haszonállatok Générőforrás Tanácsa, ami egyébként korábban bizottságként üzemelt. Az elnöke vagyok ennek a jelen pillanatban a Földművelésügyi Minisztériumban működő tanácsnak, amely egy

konzultatív testület, és egy kormányhatározat értelmében vizsgálja felül az aktuális helyzetét az őshonos haszonállatoknak, illetve dönt újabb haszonállatok védetté, veszélyeztetetté vagy őshonos státuszúvá nyilvánításában. Általában ez szakmai konzultatív testület, hiszen 11 főből áll, amelyben öt jelentős tenyésztőszervezet: a szürke marha, a juhfélék, a baromfi, a mangalica és a ló található meg; tehát ez az öt tenyésztőszervezet önállóan képviselteti benne magát, illetve hat ember a minisztériumok különböző soraiból, nyilván megtalálható ez a lista.

Maga az őshonos-bizottság egyébként, amely jogelődünk volt, 2006-tól üzemel. Tehát itt azt lehet mondani, hogy pártokon és kormányzatokon átívelő struktúráról van szó, és még messzibbre kell menni. Azért is fontos számunkra, hogy itt önök érdeklődnek, hiszen ugye a bizottság neve is a Fenntartható fejlődés bizottsága, és alapvetően álláspontunk szerint az őshonos haszonállatok genetikai bázisainak a megőrzése és annak a hasznosítása éppen a mezőgazdaság vagy akár a társadalom fenntartható fejlődésének az egyik alapeleme, hiszen régmúlt örökségeinket őrizzük meg, de megpróbáljuk a jelen kor kihívásainak is megfeleltetni, illetve a jövőbe átmenteni.

Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy Magyarország általában őshonos-nagyhatalom. Tehát ma szinte egyéninek tekinthető az egész világon az a típusú genetikai bázis, az a típusú génmegőrzési tevékenység, amelyet Magyarország végez, hiszen csak haszonállatokból jelen pillanatban 36 fajta tartozik a védett őshonos kategóriába. Ezt egyébként a 4/2007-es FVM-KvVM együttes rendelet határozza meg, tehát ott megtalálható; illetve egy egészen friss módosítása van ennek a rendeletnek, hiszen a már mindenki által ismert haszonállatok mellé nemrégiben a magyar merinó is bekerült a védett, veszélyeztetett kategóriába. Ez az utóbbi tény jelzi, hogy van egy bizonyos elmozdulás.

Alapvetően a helyzet megértéséhez tudni kell, hogy Magyarország 1973-ban csatlakozott a riói egyezményhez, amely a biodiverzitás területén szabott feladatokat, és ennek egy része olyan génbankok létrehozása, amelyben régi magyar őshonos vagy rég honosult haszonállatok génjeit őrzik meg. Azonban az akkori egypárti, egypártrendszerre épülő struktúra, tehát a kommunista állam nem igazán tudott mit kezdeni azzal az egyébként mindenki által egyértelmű ténnyel, hogy itt valójában haszonállatokról van szó. Tehát itt a génmegőrzés nem nemzeti parki vadállatokról szól, tehát itt most nem tűzokot őrzünk, nem sast, nem tigrist vagy pandamedvét, hanem olyan állatokat, amelyek az emberi kultúra termékei, tehát a magyar pusztán vagy a magyar falvakban egy adott társadalmi környezet hozta őket létre, van egy folyamatos interakció az emberek és a fajták között. Na most, nyilvánvalóan miért tartották az 1700-as években a szürke marhát vagy az 1800-as években a mangalicát: azért, mert jó volt az embereknek, valamire használták. Volt zsírja, vagy vontattak vele szekeret, lovakkal, őshonos lovakkal, hiszen a hadsereg használta ezeket a lovakat, ezért haszonállatok. Na most, a haszon nevezetű fogalom ugye a 70-es években nem nagyon volt elfogadva, ezért úgy kerülték meg ezt a dilemmát, hogy kvázi mezőgazdasági örökséggé nyilvánították a fajtákat. Tehát azt mondták, hogy jó-jó, aláírtuk ezt az egyezményt, őrizzük meg, de vajon minek is? megőrizzük, mint ahogy egy régi szobrot. A múmiának is a szarkofágját megőrizzük a Nemzeti Múzeumban, nyilván nem fog beletemetkezni már senki, de az egy jó ügy, egy társadalmi érték.

Na most, így érkezett el a rendszerváltás, és azóta egy ilyen elhúzódo rendszerváltás utáni folyamatban élünk, hiszen ma már megint felmerült az az igény, hogy persze, használjuk ezeket a fajtákat, a legkülönbözőbb módon van rá igény, a társadalom teljes spektruma érdeklődik a fajták iránt. Tehát a nemzeti parkokban lévő legelőhasznosításban ugyanúgy szerepük van, mint a turizmusban, az

elkövetkező generációk nevelésében, vagy egyszerűen direkt gazdasági haszonszerzésben, ahol például a mangalica sertés nemzetközi karrierje a példa rá, hogy egy régi termékcsaládot más megközelítésben a világon ismét felfedeznek.

Ezt jelen pillanatban az őshonos haszonállatoknak a jogszabályi környezete nem követte még le. Tehát igazából ma Magyarországon az őshonos haszonállatoknak a jog környezete a statikus génmegőrzésnek a bázisán áll. Ez azt jelenti, hogy az őshonos haszonállatokat úgy közelíti meg a magyar állam, hogy ez egy megőrzendő érték, és statikusan, úgy, ahogy van, be kell tenni egy génbankba, és ez ott van. És van valamennyi darab belőle, meg vannak ezek a limitek határozva, hogy mennyi darab legyen belőle, azt támogatva van egy egyoldalú állami függés keretében; gyakorlatilag minden olyan tevékenység, amely a társadalom felé nyitna, a rendszertől idegen.

Egyre nagyobb feszültséget tapasztalunk e között és a tenyésztők által önként vállalt tenyésztés között, hiszen az átlagember úgy dönt, hogy szeretne tartani egy magyar őshonos tyúkot, ez egy nemes gondolat, és belevág; a másik végén pedig egy igény van, egy étterem azt mondja, hogy szeretne az étlapon őshonos tyúkot tartani, vagy egy nemzeti park éppen azt mondja, hogy legeltessünk még több szürke marhát, akkor itt van köztük egy nagyon komoly rés. Ez ugyanis úgy néz ki, hogy az összes jogszabály, mind a mai napig, amit alkotnak, arról szól, hogy ezt statikusan meg kell őrizni, de ebbe se bejönni új fajtaival nem lehet, se kimenni a piacra nem lehet. Minden ilyen tevékenység kicsit egy gyanús, veszélyeztető tevékenységnek minősül, ami igazából nem politikai kérdés – merthogy önök itt azért jellemzően politikusok –, tehát azt lehet mondani, hogy bármelyik parlamenti párt vagy parlamenten kívüli párt vezetői is egyetértenek abban, hogy jó ügy őshonosokkal foglalkozni; a mangalicaszalonnát mindenki szereti vagy a szürkemarha-szalámit. És a tenyésztők is szeretnék vele bánni, mert nagyon sok esetben jobb őshonos haszonállatot tartani egy adott területen, mint egy modern hibridet, azonban a jogszabályi környezet nem megfelelő.

Ugye, itt az a napirendi pont, hogy problémákról beszéljünk, alapvetően tehát ez az első számú problémánk, hogy egy ilyen vajúdas van a rendszerben, ami azt jelenti, hogy van egy kukta, amelyet feltesznek a tűzhelyre és nő benne a nyomás, mert a társadalmi igény megvan, a politikai környezet egyébként általában kedvező – én az előző ciklusokban, előző kormányok alatt is ebben a beosztásban dolgoztam, talán egyedülként –, de alapvetően azt tapasztalom, hogy közben nem mennek végig ezek a szándékok, elvesznek a jogszabályok útvesztőiben. S nemcsak azért, mert van egy statikus génmegőrzési doktrína, amelyet le kell váltanunk, hanem azért is, mert igen szövevényes és bonyolult jogszabályi környezet hálózza át az őshonosokat, éppen azért, mert mindenki máshogyan tekint rá. Nyilván van egy környezetvédelmi minisztérium, vagy most éppen a környezetvédelmi államtitkárság, az teljesen mást lát egy őshonosban, mint mondjuk, egy agrárgazdasági államtitkárság, vagy akár egy másik minisztérium, vagy a Miniszterelnökség maga, amely most az EMVA-programok keretében gyakorlatilag az őshonosoknak kifizetendő pénzeket kezel. Tehát ilyen értelemben a tenyésztők ebben az útvesztőben elvesznek. Ráadásul egy nagyon fontos különbséget nem vesz figyelembe a rendszer, és ez európai uniós probléma, hogy azért a mezőgazdaságon belül az őshonos haszonállatok kvázi olyanok, mint az autók között az oldtimerek. Tehát itt most mi gőzmozdonnyal versenyzünk a villanymozdonnyok között. Vagyis ugyanazokat a szabályokat felállítani egy kis létszámban, egy tanya ingatlanon tartott vagy egy városból vidékre kiköltözött, új életet kezdő fiatal házaspárnál, akik rendszeresen vivői az őshonosoknak, nyilvánvalóan ugyanazt a kritériumrendszert felállítani, mint egy ultranagy, szuperintenzív nagyüzem esetében nem fair. Azt nem bírja el a rendszer, és ennek a társadalmi súlya is egészen más. A rendszer jelen pillanatban ezt nem kezeli,

de nemcsak a magyar rendszer nem kezeli, az Európai Unió sem kezeli. Nem véletlen egyébként, hogy ott még kevesebb őshonos van.

Visszatérek az alapgondolathoz, hogy Magyarország őshonos-nagyhatalom. Hihetetlen értékeink vannak. Bárhova megyünk a világban, ezt megemlítik már; jellemzően a fine dining gasztronómiában ugyanúgy, mint a slow food mozgalomban nem tudunk oda nyúlni, ahol ne a siker jöjjön. Viszont nem egészen találjuk a helyünket, mert vagy azt mondják ránk, hogy ugyan már, ez egy régi dolog, ebből a modern, nagyüzemi mezőgazdaságban úgysem lehet semmi, és nagyon komoly ellenfeleink vannak a nagyüzemi mezőgazdaság hívei között; illetve a másik oldalon pedig azt mondják, hogy hát ez kizárólagos, csak ezt szabad csinálni, és ez itt a bokréta az Isten kalapján – és ez sem igaz. Igazából mi azt látjuk, hogy az őshonosoknak a helyét kell megtalálnunk, és ebben kell segítség a politikusok részéről, hogy a jogszabályalkotás abba az irányba menjen el, hogy tudjanak bennünket pozicionálni; tehát ne is várják el az őshonosoktól azt, hogy a 6 millió sertésből 6 millió mangalica legyen, de ne is bélyegezzenek meg bennünket néhány külföldi hibridcég részéről, hogy ez egy destruktív magatartás. Szerintem éppen a fenntartható fejlődés részeként működik jól ez a rendszer, hiszen elég, ha megnézzük, hogy a nemzeti parki termékek például milyen sikereket el. Aki volt a mangalicafesztiválon vagy a szürke marha vigadalomban, látta, hogy nemzeti parki termékek vannak. Én a múlt héten jöttem vissza Hongkongból egy mangalicaszemináriumról, ahol például kifejezetten szürke marhát, bivalyt keresnek, nemzeti parkit. Tehát ott van egy komoly kapcsolódási pont, de gyakorlatilag szinte nem találjuk a társadalomnak olyan szeletét, ahol ne lenne ennek helye. Kicsit mostohagyerekként kezelnek bennünket, és mondom, vagy konkrétan ellenségesek, mert a nagyüzemi ágazat azt mondja, hogy ezt nem szabad, vagy pedig úgy megmosolyognak bennünket, kicsit ilyen hol parasztramantikázó, hol idealista fiatalnak tekintve a társaságot.

Jellemzően a mi szándékunk az Őshonos Tanácsban az – és ebben én személy szerint is mint a Mangalica Egyesület elnöke teszek lépéseket, hogy próbáljam a mangalica sikerét átvinni –, hogy a jelenlegi statikus génmegőrzést egy kvázi dinamikus génmegőrzésbe fordítsuk át. Ez egy új irány lenne, amely talán negyven év után lehetőséget teremtene arra, hogy az őshonos haszonállataink és azok termékei, az azzal foglalkozó tevékenység ismét a világ élvonalába emelje Magyarországot.

Azt gondolom, hogy jelen pillanatban kizárólag az állami támogatásokra épített, intézeti alapú génmegőrzés, genetikai bázisú megőrzés egy egylábú valami, amit tart az állam úgy-ahogy, aztán ha nem úgy tartja vagy nem úgy fizet – most például nem is igazából úgy fizet, mert itt azért különböző szervezeti, strukturális átalakulások voltak a kifizető ügynökségekben –, ez a rendszer inog. Úgy kell elképzelni, mint egy egylábú fejőszéket; amit mi elképzelünk, az pedig egy háromlábú asztal lenne, amely nyilvánvalóan megállna a lábán: az egyik lába a génmentés, a másik lába a génmegőrzés, a harmadik pedig a génhasznosítás lenne.

A mi szándékunk az, hogy egyrészt ezt a most jelen pillanatban kvázi elefántcsonttoronyba zárt rendszert nyissuk a társadalom felé, tehát igenis új fajtákat is vegyünk be, keressünk olyan géneket, amelyek kint vannak. Én személy szerint nem tudom elfogadni azt, hogy 1973-ig volt valami ebben az országban, aztán azóta meg nincs – azóta is van, eltelt ötven év, ez folyamatosan változik. Vannak olyan fajták, amelyekből akkor sok volt, most kevés van; a merinó a példa rá. 2002-ben 18 ezer darab anyajuh volt magyar merinóból, most 2800 darab. Tehát ilyen mértékű genetikai veszteségeket lehet tíz-tizenkét év alatt elszenvedni. Be kell avatkozni, ez nagyon fontos szempont. De a sertésstenyésztésben a magyar nagy fehér és a magyar lapály, amit az emberek általában magyar disznónak tartanak, ma sokkal kevesebb

van belőle, mint mangalicából. Ez tehát gyakorlatilag egy dinamikusan változó helyzet. Nyitni kell ebbe az irányba, menteni, ami menthető. És ebbe a génmentési részbe olyan csemegék is beletartoznak, mint mondjuk, a kovásznai sárgafejű berke, amiről én magam sem tudtam, hogy micsoda, amíg meg nem tudtam, hogy ez egy Székelyföldön tartott ritka magyar juh fajta például. Ezek olyanok, hogy ki tudja, hogy a következő generációk esetében, amikor a nyugat-európai, amerikai nagyüzemi struktúrák már a géneket kiirtották, kidriftelték, mikor lehet ez jó. Nem egy nagy pénz, ezek tényleg néhány millió forintból megőrizhetőek. Tehát nyitni kell ebbe az irányba, be kell húzni a rendszerbe az új dolgokat. Egy múzeum sem teljes akkor, ha a gyűjteményét örökre lezárják; mindig kell bele új gyűjteményelemeket szerezni, hogy az emberek értéknek tekintsék.

A hasznosítási rész, amely a harmadik láb, talán a legérdekesebb, hiszen felmerül a kérdés, hogy miért őrizgetjük meg ezeket a géneket. Mindig az volt a standard válasz, én azt tanultam az egyetemen, hogy mert majd lesz egyszer esetleg egy olyan piaci igény, amikor ezeket a tulajdonságokat felértékelik.

Most nagyon sok esetben itt van ez a piaci igény. De miután a rendszer nincsen a hasznosítási programokra kódolva, alrendszer ezt nem kezeli, sok esetben a tenyésztőszervezetek sem, tehát a saját tenyésztőszervezeteim is úgy épülnek fel, hogy védik, őrzik, de ha valaki odamegy azzal, hogy szeretnék tízezer darab bronzpulykát, karácsonyi pulykát csinálni belőle világszerte, akkor azt elutasítják, mert ők inkább a saját kis zárt körükben mozognak. Ezt is meg kell változtatni, ehhez jogszabály-módosítások kellene.

Tehát alapvetően azt gondolom, hogy a védeni-megőrizni szemlélet nem jelenthet a kihívásoktól való elzártságot, és létfontosságú lesz a következő évtizedekben, hogy a megvédett, megőrzött géneket hasznosítsuk okszerűen, amely azt jelenti, hogy ezeknek a genetikai értékeknek társadalmi hasznót kell termelni. Ez a társadalmi hasznó lehet egy termék, lehet egy szürkemarha-bélszín, lehet a nemzeti parkban fűnyíró helyett legelő marha, lehet kisgyerekeket körbehordozó ló, sok minden lehet; az a lényeg, hogy legyen értelme ennek a tevékenységnek. Na most, ehhez nyilvánvalóan egy össztársadalmi nyomás mellett, számolnunk kell a politikai elit támogatásával, és azzal, hogy egy egység legyen abban, hogy ezt a monolitikus, negyven éve fennálló struktúrát át tudjuk alakítani. Ehhez az Őshonos Tanács önmagában kevés, hiszen ilyen felhatalmazásunk nincsen, hiszen mi egy konzultatív szakmai testület vagyunk. Mi nyilvánvalóan az illetékes állami szervekhez tudunk fordulni, ami most egyébként nem is feltétlenül olyan egyszerű, hiszen éppen a Miniszterelnöki Hivatalba átkerülő EMVA-program, illetve még az FM-ben maradó részfeladatok, majd a hungarikumok kiszervezése miatt gyakorlatilag nem igazán tudjuk, hogy ki a felelőse ennek a területnek, tehát megkerülhetetlen lesz egy ilyen tevékenység; igazából egy vertikális, mondjuk úgy, államigazgatási struktúrát is létre kellene hozni. Ma úgy néz ki, hogy ez leginkább az internet, tehát amikor én őshonosügyekben megyek, akkor a legkülönbözőbb államtitkárságokhoz, minisztériumokhoz kell párhuzamosan mennem, és ők körbe-körbe leveleznek. Tehát én azt hiszem, hogy itt megkerülhetetlen lesz egy szigorúbban vett vertikális, átláthatóbb rendszer.

Igazából ebből erednek a problémáink, ha már problémáink vannak. Egyébként pedig nem csak panaszkodni jöttem – azért mondom, hogy alapvetően az ügyek azért nem állnak annyira rosszul –, hiszen 2004-ben ugye országgyűlési határozat mondta ki, hogy védett műemlékeink, mezőgazdasági műemlékeink az őshonosok, és így mindenféle támogatást mellérendelt. 2010-től pedig – hisz 2008 és '10 között került kidolgozásra még az előző kormányban a támogatási rendszer – az őshonos a 38/2010-es rendelet alapján jelentős uniós és magyar támogatásokat kap,

amelyet egyébként a jelenlegi politikai elit átvett, illetve annak a növelését tűzte ki célul, ami úgy néz ki, hogy a jövő évben újraindul. Tehát igazából – sőt, mellé bejöttek most egyéb, ex situ, in situ támogatások – alapvetően van egy kormányzati figyelem, és támogatások vannak, ami egyedi, és ezért egyébként minden politikusnak, minden párt színeiben gratulációm, hogy ezt meg tudják csinálni, mert az Európai Unió többi országában ilyen nincs. Tehát ismét hangsúlyozom, hogy itt ebben is van egy hungarikum, más országokban ezek a gének kihalnak, más országokban a pillanatnyi gazdasági érdekek ezeket felülírják. Ma van Magyarországon szerencsére egy ilyen alapmentalitás a társadalom egészében, hogy ezeket az értékeket meg kell őriznünk, a célunk az, hogy a következő 7-10 évben hogyan tudjuk ezeket a megőrzött géneket még biztonságosabban úgy megőrizni, hogy társadalmi szintű hasznot generáljunk vele.

Ez volt az én mondandóm, és természetesen mindenben állok a rendelkezésükre. Mi eleve azért vagyunk, hogy együttműködjünk minden tényezővel, szakmai testületként működünk, számítok önökre, és önök is számíthatnak ránk. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen a felvezetést. Leginkább ne felejtjük el a most megnyíló beszélgetés során azt, hogy azt a kérdéskört kell körbejárni, hogy mi szaktanácsként, illetve országgyűlési képviselőként mivel tudjuk azokat a célokat szolgálni, amit az elnök úr által képviselt tanács maga elé tűzött, illetve mivel tudjuk kiegészíteni azokat a törekvéseket, amiket elvileg a földművelésügyi miniszter, ahová a tanács maga tartozik, esetleg el tud érni. Tehát kérem, hogy a konstruktivitás talaján ebbe az irányba próbáljuk a beszélgetést terelni, hogy mi hogyan tudunk hozzájárulni mindezekhez a célokhoz.

Megnyitom ennek a kérdésnek az általános vitáját vagy beszélgetést. Megkérdezem, hogy ki az, aki ehhez hozzá kíván szólni. Bencsik János alelnök úr!

Hozzászólások

BENCSIK JÁNOS alelnök (Fidesz): Egyetértek az elnök úr által elmondottak minden mondatával, egy dolgot azért hozzátennék. Nemcsak a társadalmi hasznosságot kell néznünk, hanem mellé kell tennünk az egészséges életöztön és a józan ész parancsolatát is, tehát itt alapvetően megmaradási kérdéstről is van szó, nemcsak az őshonos állatfajták megmaradásának kérdéséről, hanem a magyar lét megmaradásáról itt, a Kárpát-medence kellős közepén. Azt gondolom, hogy itt a Fenntartható fejlődés bizottságában ülők alapvetően tisztában vannak azzal, hogy a természeti környezet, a természeti erőforrások állapota, az éghajlati viszonyok folyamatosan változnak. A táj megszüli a gyermekét, adja is a felnevelkedéséhez szükséges erőforrásokat, ha azt tartalmasan, fenntartható módon használjuk, és igazodunk a természeti erőforrások által biztosított keretrendszerhez, tehát magához az éghajlathoz is. De ezen túlmenően alkalmazkodnunk kell a folyamatosan változó geopolitikai viszonyokhoz, igazodnunk kell a környezeti és állat-egészségügyi viszonyokhoz is, amelyek folyamatosan változnak. Nekünk elementáris érdekünk az, hogy olyan őshonos állatfajták génjeivel, állományal, állatállományal rendelkezünk, amely a megváltozott körülmények közepette is alapszinten tudja biztosítani a változó táji erőforrások és geopolitikai helyzethez való alkalmazkodó képességünket. Tehát alapvetően megmaradási kérdéstről is szó van, úgy, ahogy a falusi házakban hosszú-hosszú évszázadokon – tehát nagyjából úgy a 70-es évek elejéig – főleg a tanyavilágban, ott volt a kovász elmaradhatatlanul; úgy kell, hogy a génbank is ott legyen a magyar megmaradásnak a homlokterében, beleértve a gazdasági és társadalmi haszonvét lehetőségeit is. Hiszen máskülönben a szélesebb

társadalomnak vagy a gazdaságpolitikával foglalkozóknak nem tudjuk bizonyítani ennek a költségvetési kiadásnak, pályázati támogatásnak a létjogosultságát.

Tehát ezért mondom, hogy egyetértek minden elhangzott mondatával, de én még ezt hozzáteszem, hogy az egészséges életösztön, a józan ész, a megmaradásba vetett hitünk és bizalmunk is megköveteli azt, hogy olyan génbankot tartsunk fenn, amely bizonyítja, hogy mostoha körülmények között is évszázadokon keresztül ezek az állatfajták – teszem hozzá, ahogy az őshonos növényeink is, haszonnövényeink is – hozzájárultak a megmaradásunkhoz, társadalmi megmaradásunkhoz.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Turi-Kovács Béla alelnök úr!

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA alelnök (Fidesz): Köszönöm szépen. Azt gondolom, hogy érdemes a most meghallgatott előadás eredményeként szélesebb körben is a saját bizottságunk helyzetével foglalkozni. Én nem javaslom, hogy a Fenntartható fejlődés bizottsága a saját érdeklődési körét, hatáskörét, lehetőségeit szűkítse, hanem inkább azt gondolom, hogy egyértelműen úgy kell ezt értelmezni – ahogyan ezt próbáltuk értelmezni a korábbi időszakban is –, nevezetesen, hogy ez egy szélesebb körben történő vizsgálódást tesz lehetővé. Ha ez nem így történik – az átalakult kormánystruktúra és sok minden más okán –, azt gondolom, hogy a bizottság hovatovább arra kell rájöjjön, hogy nagyon kevés olyan talajt talál, ahol még megkapaszkodhat. Az én meggyőződésem szerint ennek a bizottságnak például ezen a téren szélesebb körben is érdemes gondolkodnia, tudniillik azon a téren, amit itt hallgattunk, az egy szélesebb, nagy agrárprogramnak is egyfajta része kell hogy legyen. Ha nem így van – azért értek egyet azzal, amit Bencsik úr, alelnök úr mondott –, akkor nagyon nehéz az érvényesítés, az érdekérvényesítés.

Az adott helyzetben az a helyzet, hogy a kormány meghirdetett egy haszonállatprogramot, amelynek ugyan nem ismerjük a részleteit, nem tudjuk, hogy milyen menetrendje van, nem tudjuk, hogy milyen forrásai lesznek pontosan, de magát a programot már meghirdette. Ha képesek vagyunk arra, hogy ilyenféle és egyébként a környezet- és természetvédelem szempontjából fontos kérdések talajt és helyet kapjanak ezeken a területeken, akkor a sikernek sokkal nagyobb esélye van. Adott helyzetben ugyanis az nehezen elképzelhető, hogy önálló költségvetési forrásként jelenjenek meg különböző ilyen célú lehetőségek, de az igen, hogy egy haszonállatprogramon belül ez egy önálló lehetőségként jelenjen meg. Ezt rajtunk kívül, ezen a bizottságon kívül nem biztos, hogy sok helyen fogják szorgalmazni. Következésképpen azt hiszem, hogy ezért ennek a bizottságnak ebben szerepe van, és szerepe is kell hogy legyen.

Szeretném elmondani, ugye, az egyértelmű, hogy egy haszonállatprogram, amiről beszélünk, az ma először a mennyiséget akarja megcélolni. Ott, ahol 3 millió sertés van, és minimum 6 millió lenne a cél – bár szerintem inkább 10 –, tehát ahol egy ilyen helyzet van, ott elsősorban a mennyiségre fognak menni. Ha a minőséget akarjuk, és ezen belül pedig ezt a célt érvényesíteni, amiről itt most beszélünk, akkor azt gondolom, e tekintetben a bizottságnak meg kell találnia azokat a helyeket, ahol ezeket érvényesíteni lehet. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Bartos Mónika!

BARTOS MÓNIKA (Fidesz): Nagyon szépen köszönjük elnök úr tájékoztatását. Jómagam is az országot járva azt tapasztalom, hogy az őshonos fajták iránti érdeklődés a reneszánszát éli, és azt gondolom, ez egy közös sikertörténet. Hiszen az,

hogy ez az érdeklődés a reneszánszát élheti, azért van, merthogy léteznek ezek a fajták, és létezik az a jogi környezet, ami a megőrzésüket biztosítja.

Elnök úr úgy fogalmazott, hogy statikus helyett dinamikus génmegőrzésre van szükség, és hogy az egy lábon állás helyett a három lábra állás lenne szükséges. Egyetértve azokkal a gondolatokkal, amelyeket alelnök urak megfogalmaztak, kérdezem elnök urat, hogy ezekre a gondolatokra konkrét javaslatuk van-e. Tehát mik azok az akadályok, amelyek a génmegőrzés társadalmi igényekhez való alkalmazkodását vagy alkalmazását akadályozzák? Vagy mik azok a nehézségek, amelyek akadályozzák, hogy áttérjünk a dinamikus génmegőrzésre?

Azt gondolom, a bizottság munkáját, az együttgondolkodásunkat is segítené, ha elnök úr adna erre akár szóban, akár később majd írásban javaslatokat, hogy ezeket a gondolatokat a hétköznapi szintjére tudjuk fordítani. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Ha a bizottsági tagok részéről nincs további igény (*Nincs jelentkező.*), akkor ha megengedi elnök úr, én is mondanék egypár gondolatot.

A magam részéről, habár alapvetően természetvédelmi területéről jövök, azért azt belátom, hogy nemcsak a riói egyezmény miatt, hanem sok minden más miatt is a biológiai sokféleség azon része, amely az agrodiverzitás fenntartására törekszik, nagyon sokszor lényegesen nagyobb küldetéssel kell hogy megvalósuljon az emberi lét fenntartása érdekében, és emiatt kiemelt területként kell ezt kezelnünk. Meggyőződésem szerint az a bizonyos társadalmi haszon, amelyet tetszik emlegetni, megkérdőjelezhetetlenül, már csak a hagyományainkból és a magyar történelemből adódóan kötelességünk is, ugyanakkor ennek a valós esélye az adott gazdasági környezetben, adott nemzetközi politikai háttér szorításai között akkor esélyes, ha átmeneti támogatásokkal sikerül ezeknek a fajoknak az állományait gazdaságilag önfenntartóvá tennünk. Ha sikerül megteremtenünk azokat a gazdasági tényezőket, amelyek lehetőséget teremtenek arra, hogy akár feldolgozással, akár a tenyésztési minőséggel, akár szélesebb körű magyarországi, akár nemzetközi értékesítéssel magának az állománynak a gazdasági stabilitását tudják megteremteni, mert valószínűleg csak úgy van meg tartósan az esélye ezeknek a törekvéseknek.

Bartos Mónika képviselőtársam említette, hogy országszerte lehet találkozni azzal, hogy reneszánszukat élik ezek a fajták. Itt az a kérdésem konkrétan, hogy elhangzottak adatok a merinói juh állományváltozásáról. Én 1991-92-ben, közvetlenül a középiskola után a túrkevei Vörös Csillag Termelőszövetkezet juhászati kft.-jéhez kerültem, ahol talán ismert a juhágazatból Kádas Antalnak a neve, ő volt a közvetlen főnököm. (*Tóth Péter: Tegnap együtt voltam vele egy merinószemlén.*) Azóta is tartom vele a kapcsolatot, és sokat foglalkoztunk Túrkevének, szűkebb pátriámnak az állományával. Csak Túrkeve állományában az 1800-as évektől kezdve 16-20 ezer közötti birkaállomány volt. A kun ember megkülönbözteti a juhot és a birkát, attól függően, hogy a merinóira mondta a birkát, a juh kifejezést pedig a hagyományos fajtára. Még a rendszerváltozáskor is tizenezres állománnyal rendelkezett csak ez az ágazat. Tehát az a szám, amit tetszett mondani, kissé ellentétben áll azzal a tapasztalattal, amit Bartos Mónikával együtt vélünk, hogy ez reneszánszát élné, mert nem tudom, hogy ha többet látjuk ezeket plakátokon, képeslapokon és fotókon, az önmagában mennyire reprezentálja a magyarországi állományokat.

Külön megkérdem elnök urat, meg tetszett-e kapni azt a levelet, amelyet a földművelésügyi miniszter úr válaszként írt nekem; kértem a kollégáimat, hogy továbbítsák. (*Tóth Péter: Igen.*) Ugyanis a miniszter úrnak felvettem azokat a problémákat, amelyekről korábban egyeztettünk, és válaszként nagyjából azt kaptam, hogy soha ilyen stabil nem volt az őshonos állatok megőrzésére irányuló törekvés, soha ilyen jók nem voltak a fajtafenntartási támogatások, és összességében nem kell

különösebben aggódnom ezekért a fajtákért. Nyilvánvalóan a miniszter úrnak is kellő kompetenciával kell ahhoz rendelkeznie, hogy ezt átlássa. Tehát ha látta esetleg ezt a jelentést, fontos, hogy vannak-e itt ambivalens vélemények ezzel kapcsolatban. Mert az nagyon fontos, amit Bartos Mónika is megkérdezett, hogy mit segíthetünk akár szakbizottságként; Turi-Kovács Béla alelnök úr is jelezte ez ügyben a felelősségünket: mi hogyan járulhatunk hozzá ezekhez a célokhoz? Mert valóban úgy tűnik, hogy a parlamenti pártok között szinte egyetértés van e célok érdekében, miközben mégis úgy tűnik, az ön meghallgatásának aktualitása és az ezzel kapcsolatos párbeszéd azon alapul, hogy mintha mégiscsak lenne valami gond.

Az utolsó kérdésem pedig korántsem politikai jellegű, tényleg pusztán szakmai, mégpedig azzal kapcsolatban, hogy a mezőgazdasági területalapú támogatások depresszív átalakítási rendszerében mindenféle napvilágot látott. A legtöbb pártban már megszólalás történt az ügyben, hogy a nemzeti parkokat hogyan érinti ez a támogatásvonás 1200 hektár fölött. És amennyiben nem tévedek, a nemzeti parkok viszonylag jelentős szerepet töltenek be e fajták megőrzése szempontjából. Tehát ezek a támogatásvonások fogják-e érinteni az őshonos magyar állományok fenntartására irányuló törekvéseket?

Még egyvalamit kérek, elnök úr, hogy ne vegye majd személyes tiszteletlenségnek, van olyan képviselőtársunk, aki jelezte, hogy 10-kor el kell mennie, de mi tudjuk még tovább folytatni a beszélgetést.

Bencsik János alelnök úr!

BENCSIK JÁNOS alelnök (Fidesz): Elnök úrnak én is jeleztem, hogy 10 órára át kell mennem a Parlamentbe, gazdasági bizottsági ülésünk lesz.

A bizottsági elnök úr által említett földművelésügyi miniszteri levél és a Tóth elnök úr által elmondottak között én nem látok markáns ellentétet. Elnök úr elmondta azt, nagyon világosan, hogy van politikai támogatás, mind kormányzati, mind pedig ellenzéki oldalról; van kormányzati figyelem. Amit ő nem mondott ki, én kimondom: hogy de markáns elkötelezettség nincs. És ebben kér segítséget, hogy a Fenntartható fejlődés bizottsága segítsen abban, hogy kormányzati szinten, összkormányzati szinten markáns elkötelezettség alakuljon ki. Ami nem azt jelenti, hogy ez lesz a vezető agrárágazata Magyarországnak, de ugyanúgy, ahogy a puskaport szárazon kell tartania Hende miniszter úrnak, a génmegőrzés, -fejlesztés, – hasznosítás fenntarthatósági szempontból ugyanolyan nemzetbiztonsági kérdés, mint az az elvárás, hogy ezt a markáns elkötelezettséget, az elkötelezettség kialakulását segítsük.

Azt, hogy milyen eredményességgel tudjuk ezt elősegíteni, majd a jövő meg fogja válaszolni, de az itt elhangzott kormánypárti hozzászólásokból is az derül ki, hogy bizottsági szinten a Fenntartható fejlődés bizottságában, a mi politikai szövetségünk fenntarthatósági munkacsoportja oldaláról nézve ennek semmiféle akadálya nem lesz, hogy ezt az elkötelezettséget igyekezzünk kialakítani kormányzati szinten is. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, alelnök úr. Ha megengedik, csak reflektálnék még egyetlen dologra.

Összességében én annak örülök, ha nekem ebben semmilyen szerepet nem kell vállalnom, mert attól tartok, hogy ez csak ártana az ügynek, és az a küldetéstudatom, hogy inkább a kormánypárti tagokat győzzem meg ennek a témának fontosságáról.

Hadd mondjam el azt, hogy az első szakmai találkozást követően több kormányzati szereplőt és közjogi méltóságot is megkerestem levélben az ügyben, hogy lehetőség szerint a reprezentatív, protokolláris fogadásokon minél nagyobb arányban

jeljenek meg az őshonos magyar fajtákból készült élelmiszer-ipari termékek. Teljesen vegyesek a tapasztalatok a válaszlevelekben. Tehát hogy az ilyen irányú törekvésekben segítsenek, mert ha a kormánypárti képviselők tudnak segíteni akár a házelnök úrnál, ami hathatósabb fellépés, akár a köztársasági elnök úrnál, ez minden bizonnyal alapvetően segítséget fog jelenteni.

És még egynéhány dologban hadd egészítsem ki. Tehát megerősítve azt, amit Bencsik János alelnök úr mondott, márpedig az én nagyon-nagyon határozott meggyőződése az, hogy a legfőbb társadalmi haszon egyértelműen az lenne, ha ezeknek a típusú élelmiszereknek a széles körű elterjesztésével és piaci esélyének javításával azt az étkezési kultúrát tudnánk megváltoztatni, ami lehetőség szerint hosszú távon az ország társadalombiztosítási kiadásainak a csökkentéséhez tudna hozzájárulni azáltal, hogy az életmódbeli és az élelmiszer-fogyasztási alapú megbetegedések aránya jelentős mértékben csökkenjen az elhalálozási okoknál. Tehát itt a végső kimenet pont az lenne, az lehetne, és az lehetne a végső társadalmi haszon, ha az egészséges extenzív és biokörülmények között tartott hagyományos fajtákból létrejövő élelmiszer-ipari termékek járulhatnának hozzá az ország egészségmegőrzésének a céljaihoz.

Atadom a szót a reakcióra, mielőtt még távozna alelnök úr.

Tóth Péter reflexiói

TÓTH PÉTER elnök (Őshonos Haszonállatok Génőforrás Tanácsa): Mennék így a kérdésekre válaszolva, felírogattam.

Bartos Mónikának a kérdésére azt mondanám, hogy igen, írásos anyagot lehet, hogy jobb lenne beadni, mert itt azért ez nem egy mondatban megválaszolható kérdés, de a többihez is illik. Igazából itt a statikus génmegelőzésről dinamikusra való átállás – és itt a többiek is elmondták –, ebben a kérdésben egyébként teljes a politikai összhang, tehát kevés olyan, mondjuk úgy, kohéziós ereje van ma a magyar társadalomnak, kevés olyan közös nevezője van, amelyben mindenki egyetért és egyetértett egyébként az elmúlt 25 évben. Tehát, hogy ha neveket említek, aki veterán politikus, ugye, esetleg érdekesen érezhető, hogy mi hozza közös platformra, mondjuk, Gyimóthy Gézát és Szanyi Tibort, akkor azt mondom, hogy az, hogy amikor ők pozícióban voltak, akkor az őshonosokat támogatták, tehát a legkülönbözőbb szereplői a politikai elitnek állnak az ügy mellé, és ez jó is. Egyébként most is így van, tehát Fazekas miniszter úr személyesen ezt mindig elmondja, a vezető parlamenti pártok elmondják, a miniszterelnök személyesen, mert őshonos-fan, tehát ezzel nincs baj, és ez az előző 20 évben is így volt. Azonban az üzenet nem ér át a tenyésztőkhöz, és itt a statikus génmegőrzési rendszer maga a hibás, amely arról szól, hogy a 70-es évektől folyamatosan arra adták a pénzt először állami intézményeknek, téveseknek, majd ezekből a rendszerváltás után ilyen kényszerből átalakult csoportoknak, de általában a nemzeti parkok, kht.-k, s a többi intézeteknek, hogy a kihalás veszélyében lévő fajtákat nagy állami támogatással őrizték meg. Ebből adódóan több évtized alatt kinemesedett – mondjuk úgy, hogy génmegőrzünk –, tehát genetikailag kialakult egy olyan mentalitás, egy olyan bürokrataréteg, egy olyan szemléletű szakembergárda az országban, amelyik két dolgot tekint prioritásnak. Az egyik az, hogy a rábízott állatfajta ki ne haljon, ez nagyon fontos, hiszen ezért kapják a támogatást; de legalább annyira fontos nekik, hogy soha ne legyen belőle sok, hiszen akkor az ő munkájuk kerül azzal veszélybe, hogy köszönjük szépen, volt háromezer, most van harmincezer...

Tehát alapvetően – itt az elnök úr is megfogalmazta – a cél, a támogatások célja nem az, hogy konzerváljunk egy rossz helyzetet, hanem az lenne, hogy átsegítsük a fajtát azon a kritikus fázison, amikor a kihalás veszélye fenyegeti. Na most, nem

tudott választ adni sem a politikai elit, sem a szakma arra, hogy oké, oké, de mi van, ha én most megmentem, mert elkezdem dotálni – például a szürke marha most így járhat. Volt kétezer, nyomtuk bele a pénzt, olyan sikeresen pályáztak ezek az ilyen-olyan intézetek meg az egyesület, hogy ma egyébként összesen több állami támogatást kap a szürke marha, mint a tartási költsége. Ennek eredményeként nő a létszám, már van vagy harmincezer, de nem igazán tudnak vele mit kezdeni, mert nem volt érdek, hiszen önmagában a tartásért fizettek. Az állam persze mondhatja most, hogy oké, kivonulok a szürkemarha-támogatásból, hiszen 7500-nál több van, nem kell uniós szinten támogatni, de akkor a rendszer meg bedől, hiszen csak a támogatás miatt növelték föl a létszámot. Tehát alapvetően ez a statikus rendszer veszélye, hogy ha valakit azért fizetek, hogy tartson egy csirkét, akkor az tartani fogja, de nyilván nem fog kínlódni azzal, hogy terméket fejlesszen vagy egészséges élelmiszert, vagy meggyőzze a helyi iskolásokat, hogy inkább azt vegyék. Ezért mi azt mondjuk, hogy a dinamikus génmegőrzésre való átállásnak az a szemléletváltás lenne az alapfeltétele – és itt a politikai elitnek a szerepe a kormánypártban és az ellenzékben egyaránt –, hogy a végrehajtó apparátust olyan rendeletekkel, törvényekkel tereljék abba az irányba, hogy ad absurdum ki kell mondani, hogy például egy jelentősebb állami támogatást egy őshonostartó szervezet, egyesület akkor kaphasson meg, ha koncepciója van azzal kapcsolatban, hogy társadalmilag mit csinál ezzel a fajtaival. Tehát ma, őshonos juhajtók esetében megesik az a válasz, hogy a juhajtót tartó egyesület azt mondja, hogy erre a juhajtóra semmi szükség, de ha már adnak rá támogatást, legyen. Nyilvánvalóan ez nem jó társadalmi válasz.

Ezt a helyzetet tudom részletezni, erre vannak elképzeléseink. Ez egy sziszifuszi munka, és én ezt 25 éves tapasztalatból mondom, mert én 1991-ben az Agrárhallgatók Nemzetközi Egyesülete alelnökéeként, meg '90-ben, bocsánat: 1990 májusában Nagy Ferenc Józseffel, az első demokratikus miniszterrel már tárgyaltam ilyen kérdésekről 22 évesen. Én 25 éves tapasztalattal a hátam mögött mondom, hogy a probléma egyébként ez, hogy van egy társadalmi igény, ez átmegy a politikai elitbe, mert az, ugye, nyilvánvalóan demokráciában ezt veszi, majd aztán nem történik semmi, mert ez úgy elvész, eltűnik. Tehát amikor már egy tenyésztőhöz jut az üzenet, akkor már nem a miniszterelnök üzeni vagy az itteni bizottság elnöke, hanem a helyi állatorvos vagy a helyi ÁNTSZ-ellenőr. Tehát az az ÁNTSZ-ellenőr, aki mondjuk, szemet huny egy nagyüzemnek a lejárt szavatosságú terméke fölött, de mondjuk, megbünteti a kistermelőt, aki kimegy egy biopiacra, mert azt könnyebb; mert az nem tudja elintézni, az nem telefonál be, annak nem tudom, milyen a multija, nem tudom, kije. Tehát alapvetően kiszolgáltatott helyzetben vannak a kistermelők, hiszen az őshonosokat egyébként jellemzően kistermelők tartják. *(Kepli Lajos és Bencsik János képviselők távoznak az ülésteremből.)* Köszönöm szépen, viszontlátásra!

Tehát itt egy szemléletváltás kell, ebben egyébként a nevelésnek, oktatásnak is szerepe van, tehát tényleg egy társadalmi szintű szemléletváltás kell. Pontosabban államigazgatási szemléletváltásra van szükség, mert a társadalommal semmi baj, mindenki tudja, hogy jobb egyébként egy bio őshonos tyúk, mint egy 28 nap alatt felfújt hormonkezelt. Tehát ezt ma, ha az utca emberét megkérdezem, tudják a belvárosban, és teljesen mindegy, hogy milyen beállítottságú egyéntől kérdezzük egyébként, falusi vagy nagyvárosi fiataaltól vagy öregtől, ezt tudják – azonban ez az üzenet nem ér át a rendszeren. Tehát itt a jogszabályok is úgy épülnek fel – a jogszabályokat működtető minisztériumi és állami intézményekben dolgozó emberek is sok esetben, ezt ki kell mondanom –, hogy piacellenes, társadalmihaszon-ellenes magatartást tanúsítanak. Tehát veszélyként fogalmazzák meg, amit itt mi valamennyien természetesnek tartunk, hogy mondjuk, az őshonos tyúkból miért nem csinálunk egy olyan tyúkhúslevest; vagy például egy rackabarány a kutyának nem

kell, zuhan a létszám mindenben, de amikor azt mondjuk, hogy húsvéti bárány, a világon mindenütt eszik, legyen itt is, legyen egy divatja – áh, nem, veszélyes; de ezt az mondja, aki egyébként azért van fizetve, hogy csinálja. Tehát ilyen értelemben itt be kell avatkozni a politikai elitnek azáltal, hogy elő kell írni azt a szabályt.

Tehát kötni kell a társadalmi haszonhoz a statikus génmegőrzésre kifizetett pénzeket, mert különben senki nem fog csinálni semmit; csak ahogy én szoktam erre mondani, Nyugat-Európában példa, hogy nem az őshonos haszonállatot tenyészt a tenyésztőszervezet, hanem a támogatását, mindig azt és úgy csinál, amire fizetnek; ez nyilvánvalóan nem egy nemes cselekedet, és ellentétes a társadalom alapvető igényeivel.

Elnök úr kérdésére, hogy gyakorlatilag mennyi van, mennyire csak a látványpékség van, vagy a valós teljesítmény. Egy érdekes helyzet van, az őshonos haszonállatoknak a létszáma stabil, amelyik olyan, hogy nagyon kevés van belőle, meg nem nagyon találtunk neki semmi hasznosítást, mert nincs; tehát én azt gondolom, hogy vannak azért olyan őshonos haszonállatok, amelyek a mostani tudományos ismereteink szerint tényleg nem alkalmasak semmire. Tehát arra, hogy benne van a gén, arra alkalmas; lehet, hogy száz év múlva értékes lesz. Egy magyar parlagi kecskének egyébként a terméke vagy a húsa semmivel nem jobb, mint egy német szánentálié, tehát ilyen értelemben azt statikusan meg kell őrizni egy intézetben: kutatóintézet, iskola, nemzeti park, annak ott van szerepe. Van egy maroknyi csoport, ez az öt-hat, aminek van értelme, az szépen gyarapszik. Ugye, a mangalica robbanásszerűen, hiszen 20 év alatt 200 darabról 8500-ra nőtt, és még van rengeteg, ami nem egyesületi tag; a szürke marha is ilyen lehet, ezen kívül talán még a racka, a birka, illetve talán egy pontyféle vagy az őshonos baromfiknak egy-kettő féléje, azok nőnek és stabilak, tehát ezek a rendszerek azért a közvetlen kihalás veszélyében nincsenek. Amiben a közvetlen kihalás veszélye van, ez lehet, hogy meg fogja önöket lepni, azok nem az őshonos haszonállataink. Hanem azok a magyar tradicionális, régi haszonállatok, amelyek az elmúlt száz évben voltak híresek, a magyar nagy fehér sertés, a magyar lapály sertés, a merinó juh. Tehát olyanok, amelyekre azt mondjuk, hogy nagyüzemben is tartották; például ahogy ön is mondta, volt 20 ezer, 30 ezer. Karcagon egyébként 86 ezer juh volt még száz évvel ezelőtt, csak egy városban. Mondom, 2002-es szám, Kádas Tóni mutatta tegnap, mert együtt voltunk lent a karcagi kutatóban, éppen ezt kivizsgálni, hogy mi van: 18 900 darab volt 2002-ben merinói állomány, most a 2800 darabot sem éri el. Tehát gyakorlatilag simán kihal. Na most, nem racka, meg nem cikta, meg nem cigája, meg senki nem foglalkozik vele sem jobb-, sem baloldalon, szépen el is tűnik.

Ugyanez a helyzet a sertésfajtákkal. A magyar sertésstratégia erről szólna, ez a 6 millióra fejlődés, hogy a magyar genetikai bázisok alapján vegyük fel a versenyt egy minőségi sertéshús-előállításal az olcsó nyugati tucatarúval szemben. De mivel vegyük fel? Azzal a nagy fehér fajtaival, amiből kevesebb van, mint a mangalicából? Azzal a lapállal, amiből 2400 darab van? Mert a multik és a nagyüzemek olyan mértékben, olyan elsöprő erővel jelentek meg a mezőgazdaságban, és jelennek meg most is – mert itt azért nagyon fontos, hogy ez sem politikai kérdés, ez gazdasági kérdés; itt nem úgy van, mint ahogy azért voltak ilyen doktrínák, hogy a nagyüzem baloldali, a kisüzem jobboldali; erről szó nincs, ez már teljesen vegyes, tehát ilyen értelemben elsöpri ezeket a fajtákat. És miután nincsenek védetté nyilvánítva, az államnak semmilyen eszköze nincs a védelmükre. Egyszerűen örökre elvesznek ezek a gének, kihal, mint az erszényes farkas, és kész. Lesz egy kitömött példány belőle, egy fénykép róla, és az nem reprodukálható.

Azt gondolom tehát, hogy ezt például valószínűleg meg kellene lépni, és erre én már tettem javaslatot, hogy például a magyar nagy fehér és a magyar lapály

fajtákat, amennyiben genetikailag értékesek, akkor meg kell menteni. Nem minden esetben lehet ezt megtenni egyébként, mert sok esetben csaltak a magyar szakemberek; tehát itt én azért nem csak a mundér becsületét védem. Már a merinónál is necces volt – elnézést, hogy elmentem ilyen irányba. Mert a magyar nagy fehérnél mi azt mondjuk, hogy magyar nagy fehér, de valójában importálnak bele németet, hollandot, belgát, és csak annak nevezik. Tehát itt nekünk valós értékeket kell keresnünk.

A támogatások – ez egy érdekes kérdés, a földtámogatások degresszív mértéke és az 1200 hektáros limit, vagy hát ki tudja, hogy mennyi, hiszen nem láttam még magát a végleges aláírt döntést. Ez egy kényes kérdés, én nyilván nem kívánom kommentálni. Annyit azért tudok, hogy a legnagyobb pénzt, amit elvesznek, azt a Hortobágyi Génmegőrző Kht.-tól veszik el. Tehát ha megvalósul az 1200 hektár, akkor a legnagyobb összeg, amivel kevesebb lesz kifizetve, a Hortobágyi Génmegőrző Kht.-t érinti, ahol a szürke marhák vannak. Pont. Aztán mindenki ossza be. Ez nyilvánvalóan egy ilyen terület. Egyébként az abrakfogyasztó, meg a baromfi, a csirke nem; a legelő nagy kérődzőket érintheti ez a kérdés, már amennyiben érinti. Én azért azt gondolom, hogy az állatlétszám megmarad, de nyilvánvalóan egy alapvető tulajdonosi struktúraváltozás következik be, és erre kell ügyelni, hogy a gyereket a mosdóvízzel azért ne öntsük ki. Tehát amikor ilyen típusú változtatások vannak, azt hiszem, erre különösen figyelni kell, hogy aki őshonos haszonállatokkal bánik, annak prioritása legyen mind a bérleti szerződésekben, mind a vásárlásokban; tehát erre azért oda kellene figyelni. Egyébként oda is figyelnek, tudom, hogy a kormánypárti képviselők most mondanák, hogy odafigyelnek – tényleg odafigyelnek. Például a földbérleti szerződésekben, illetve most az állami földek pályáztatásában előnyt élveznek az őshonostartók. Mangalicánál érezzük is egyébként azt, hogy van egy mérsékelt keresletnövekedés; majd az idő mondja meg, mennyire lesznek tartósak azok a tenyésztők, akik most azért vesznek 50-100 darabot, mert igazolniuk kell a hektárhoz az állatlétszámot.

Azt, hogy ez nemzetbiztonsági kérdés, meg hogy a társadalom számára mennyire fontos, pont ebben a körben, egy ilyen bizottságban nem kell hangsúlyozni. Mi is ezt mondjuk, tehát azt, hogy költsünk kicsit többet az élelmiszerre és kevesebbet gyógyszerre, illetve hogy azok vagyunk, amit megeszünk. Ezek olyan lózungok, amelyek egyébként igazak. Döbbenettel szemlélem ma azt a társadalmi helyzetet, hogy egy művelt, értelmiségi állampolgár drága autót vesz, a legdrágább ruhát vásárolja, majd bemegy a Tescóba, és a legolcsóbb, akciós, elsőáras, 170 forintos parizert veszi meg, 27 százalékos áfával, 40 százalékos nagyker árréssel. Mennyit kap érte a vágóhíd? 50 forintot kilónként? Hát, úgy el kell azon merengeni, hogy abban mi van... Én egyébként ezt konkrétan nem engedném. Ha valahol kemény lennék, és tehetek ilyen javaslatot, akkor az élelmiszerkönyvet kellene kézbe venni, és azt megnézni, hogy hogyan áll össze egy 600 forintos kolbász, abban a műszalonna, a kazeinpor, a vérfehérje – tehát ezek a nyálánkságok, amelyekből ma restrukturálják a húst. Ez önmagában sokat segítene. Itt nyilvánvalóan olyan gazdasági érdekek sérülnének, olyan nemzetközi struktúrák, magasabb rendű érdekek, amelyek miatt ezt nem viszik keresztül. De ezzel akkor azért mindenki számoljon! Tudatos magatartást kellene tanúsítani; döntse el mindenki, aki egy ilyen 500 forintos terméket megeszik, hogy azután mi történik a saját szervezetében.

Konkrét ügy. Mondta az elnök úr, igen, már a múltkor javasoltuk ezen az informális megbeszélésen, hogy néhány apróság tud bennünket nagyon megsegíteni. Néhány apróság, amit lehet, hogy önök simán elintéznék egy baráti folyosói beszélgetésen. Lehet, hogy nem kell egyből nekiesni az állattenyésztési törvénynek, meg az alkotmánynak sem. *(Dr. Turi-Kovács Béla távozik az ülésről.)* Egy ilyen ügy,

például gondoljunk bele: magyar állami rendezvények nagykövetségeken, október 23-a, március 15-e; van 60-70 külképviseletünk, tömeges rendezvényeket tartanak. Egyszerűen eszük ágában nincs magyar helyi élelmiszerekkel foglalkozni. Én járom a világot; ha elmegyek egy másik nagykövetségre, az olasz nagykövetség például biztosan páрмаi sonkát kínál, a japán nagykövetség pedig japán tonhalat. A magyar nagykövetség pedig olasz bort meg francia sajtót. Hogy jut eszükbe?! Amikor ezt megkérdem, egyszerűen lepattanok róla, mert kiderül, hogy valami osztályvezető a külügyben intézi, negyven éve...

Tehát én azt gondolom, ilyen apró finomhangolásokkal lehetne ezen változtatni. Ezt ki kellene valahogy járni – talán a köztársasági elnöknél, vagy valakinél, aki erre fogékony –, hogy legyen egy ilyen beszerzési szabály, hát azért legalább a nemzeti ünnepeken! Egy őshonosbaromfi-szektor fel lehet ezzel lendíteni, pár ezer állatról beszélünk! És akkor nem fenyegeti veszély, meg nem veszi meg a külföldi; ez egy állami rendezvény, van egy büdzsém, amúgy is van ezer ember, miért ne vegyem meg.

Vagy említettük a lovakat. A magyar lovak, bármilyen meglepő, mind a mai napig világhíresek. Nemcsak ez az Overdose, amely egyébként szintén magyar, de gondoljunk bele, előtte azért a világban hány híres ló volt: ez meg a Kincsem. Kész. De alapvetően nagyon híresek a magyar lovak, nehéz military versenyeket nyernek vele Angliában, a legkülönbözőbb helyeken, csak nem magyar tulajdonossal, nem magyar törzskönyvvel. Mert egyáltalán nem működik a hasznosítási programjuk; megvannak az őshonos magyar lovak, ezek fillérékért kikerülnek papírok nélkül külföldre, ott pedig nagy sikereket érnek el. (*Manninger Jenő távozik az ülésről.*) Tehát igazából itt is a struktúra-, a szemléletváltás, a hasznosítás előírása, talán egy minőségbiztosítási rendszer vagy pedig egy teljesítményvizsgáló állomás a lovasoknak jó lenne. Nem nagy erőfeszítés, csak meg kellene hallgatni ezeket a javaslatokat.

Sok esetben azt tapasztalom, hogy meghallgatják, elindulunk egy folyamatban, és utána úgy elhal, általában ebben a szövevényes államgépezetben akadunk el. Tehát én vállalom azt a kijelentést, ha itt rögzítik, hogy itt egyébként nem a politikusokkal meg nem az emberekkel van baj, meg nem a belföldivel vagy a külföldivel, kistermelővel, nagytermelővel, hanem azzal, hogy negyven éve üzemeltetünk egy statikus génmegőrzési rendszert, amelyet most már le kell váltani. Ez olyan, mint a panelház. Nagyon jó volt a hatvanas években, mert az emberek pincelakásokból, meg dohos, komfort nélküli lyukakból költöztek bele. A legnagyobb tiszteletem azoknak az építészeknek, akik panelházakat építettek, megmentették a társadalmat a teljes összeomlástól. De azért ma, 2014-ben ugye kimondhatjuk, hogy van jobb a panellakásnál? Attól nem kell megsértődni!

Ugyanez a helyzet az őshonosokkal. Megmentettük, '73-ban aláírtuk, üzemeltettük, génbank van, nemzeti park van, minden van – köszönjük szépen, rendben van, az elmúlt ötven év az szuper. Most egy olyat kellene kigondolnunk, ami a nyitott szerkezetű társadalomban, egy egységes európai vagy globális, globalista piacon is megtalálja a helyét, és nyissunk egy új rendszert – erre nekünk megvan a megoldásunk. Én ehhez kérném minden, bármilyen befolyással bíró tényezőnek az együttműködést, a segítségét. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, elnök úr. Mindenkinek külön köszönöm a türelmet, és elnézést kérek, azért nem akartam időkorlátot adni, mert azt gondolom, hogy a jegyzőkönyvbe bekerülő valamennyi szava olyan értékes, ami jó, ha megkapja azt a nyilvánosságot, amit a jegyzőkönyvből meg fog kapni, tehát ebből adódóan köszönöm szépen, hogy végigmondta a gondolatait. Azt is gondolom, hogy mindez a párbeszéd, amit elkezdünk, nem szabad, hogy újfent pihenjen, tehát hogy inkább

azon tanakodjunk mielőbb, hogy hogyan tudjuk folytatni ezt a párbeszédet, és hogyan tudunk ez ügyben még további eredményeket elérni.

Tóth Péter elnök urat megkérem – hamarosan vége lesz a bizottsági ülésnek –, még egy pár perc türelmét, ha kérhetem, mert szeretnék mutatni pár eredményt azzal kapcsolatban, amiről korábban beszéltünk. Számos minisztérium küldött választ az ilyen irányú kezdeményezésekre, és ezeknél a külképviseletekkel kapcsolatos javaslatoknál is megnézzük, hogy hogyan tudunk továbbmenni. Illetve szintén jegyzőkönyvbe szerettem volna mondani azt, hogy kezdeményezni fogom Font Sándorral, a Mezőgazdasági bizottság vezetőjével azt, hogy közösen folytassuk ezt a témát, és hogy egy közös párbeszéddel legyen meg a törekvés arra, hogy szakmai fórumot és lényegesen több teret és időt biztosítsunk arra, hogy a fajtatenyésztők be tudják mutatni a jelenlegi helyzetnek a jelenlegi feladatait, mi az, amiben most törekvések kellenek.

Én a magam részéről örülök, hogy a bizottság kormánypárti tagjai támogatásukról biztosítják önöket, tényleg csak az kell, hogy mindezekből tettek is legyenek, ne csak szavak, tehát hogy a képeslapok és a plakátok után most már egyre több lehetőség legyen arra, hogy ennek a piaci esélyei javuljanak.

Tóth Péter elnök úrnak nagyon szépen köszönöm, hogy megtisztelte a bizottságunkat részvételével, és megkérdezem, hogy ehhez a napirendi ponthoz a jelen lévő bizottsági tagoknak van-e még bármi hozzászólása. *(Nincs jelzés.)* Köszönöm szépen. Megállapítom, hogy nincs ezzel kapcsolatban további hozzászólás. Ezt a napirendet lezárom, megköszönöm még egyszer előadónknak a jelenlétet.

Egyebek

A negyedik napirendi pont az „egyebek”. Az egyebek között az összes jelen lévő képviselő tehet javaslatot, hogy miről essék még szó.

Mindezek között el szeretném mondani, hogy benyújtotta a kormány a 2013. évi zárszámadási törvényt T/1143. számon. A bizottság mint állandó bizottság a házszabály 92. § (3) bekezdése alapján kapcsolódó bizottságnak minősül, így aztán ezt a következő bizottsági ülésen napirendre kell hogy tűzzem.

Ezen kívül ezúton kérem tisztelettel mind a bizottsági tagok mellett működő szakértői háttérrel a frakcióknál, mind pedig a bizottság tagjait, hogy az őszi munkatervhez a javaslatokat a jövő hét közepéig juttassák el a Fenntartható fejlődés bizottsága titkárságára, hogy a következő ülésünkön el tudjuk fogadni a munkatervet. Kérem, hogy az ez ügyben történő törekvések történjenek meg, ha ez lehetséges.

Az ülés berekesztése

Megkérdezem, hogy az egyebek keretében van-e bárkinek bármi más észrevétele. *(Nincs jelzés.)* Megállapítom, hogy nincs, akkor nagy tisztelettel megköszönöm a részvételt és a türelmet, és a bizottsági ülést lezárom.

(Az ülés befejezésének időpontja: 10 óra 3 perc)

Sallai R. Benedek
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Prin Andrea és Turkovics Istvánné